

UNIVERSITATEA „OVIDIUS”
FACULTATEA DE LITERE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

RECONFIGURATIONS OF RACIAL IDENTITY:
RACISM IN RICHARD WRIGHT’S WORK

*(RECONFIGURĂRI ALE IDENTITĂȚII RASIALE:
RASISMUL ÎN OPERA LUI RICHARD WRIGHT)*

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Eduard Vlad

Doctorand:

Daniela Andronache

CONSTANȚA, 2012

Cuprins

Introducere

Capitolul 1: Reconfigurări ale identității negrilor în opera lui Richard Wright's

- 1.1. Identitatea negrilor – o sursă a damnării sociale în opera de ficțiune a lui Richard Wright
- 1.2. Interacțiunea albilor și a negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright
- 1.3. Richard Wright în contextul cultural și social al secolului 20
- 1.4. Reprezentări literare ale identității în romanele și nuvelele lui Richard Wright
- 1.5. Richard Wright: negarea supremației și a superiorității rasiale a albilor
- 1.6. Identitatea rasială așa cum este ea ilustrată în romanele și nuvelele lui Richard Wright

Capitolul 2: Rasismul în opera lui Richard Wright

- 2.1 O vedere caleidoscopică asupra rasismului
- 2.2. Ideea de subumanitate în romanele și nuvelele lui Richard Wright
- 2.3. Originile și aspectele rasismului științific
- 2.4. Richard Wright: percepția autorului asupra rasei și rasismului în *White Man, Listen!*
- 2.5. Opera de ficțiune a lui Richard Wright în contextul literaturii americane
- 2.6. Richard Wright și Martin Luther King

Capitolul 3: Specificitatea afro-americană în opera de non-ficțiune a lui Richard Wright

- 3.1. Teoria critică a afrocentrismului
- 3.2. Specificitatea afro-americană în *Black Power: a Record of Reactions in a Land of Pathos*
- 3.3. Specificitatea afro-americană în *12 Million Black Voices*

Capitolul 4: Problematika auto-reprezentării negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright

- 4.1. Auto-reprezentarea în opera de ficțiune a lui Richard Wright
- 4.2. Ilustrări ale eului în textele literare ale lui Richard Wright
- 4.3. Reprezentările sociale ca parte a moștenirii rasiale a albilor și a negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright
- 4.4. Bigger Thomas – arhetipul autoreprezentării negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright
 - 4.4.1. Sindromul Samson
 - 4.4.2. Rolul religiei în *Native Son*

Capitolul 5: Concluzii

Bibliografie

Cuvinte cheie: identitate rasială, rasism, afrocentrism, auto-reprezentare, reconfigurare, criză de identitate

A vorbi despre rasism în opera lui Richard Wright implică o abordare complexă și din perspective critice a unor reprezentări funcționale ale cruzimii, intoleranței și violenței în formă oficială și instituționalizată. Concret, *Reconfigurări ale identității rasiale: rasismul în opera lui Richard Wright* are drept scop să demonstreze efectele devastatoare pe care această ideologie le-a avut asupra unui segment important al populației afro-americane pentru care libertatea și egalitatea invocate de părinții fondatori ai Statelor Unite n-au avut mare însemnătate. În esență putem spune că normalitatea reprezintă un concept străin pentru populația de culoare care se vede nevoită să-și reconfigureze viața în conformitate cu legile societății americane care combină dragostea pentru libertate cu un sistem economic bazat pe sclavie, în special în sud. Ceea ce Richard Wright oferă în opera lui este rezultatul a trei sute de ani de sclavie și opresiune ce se reflectă cu fidelitate atât în mentalitățile cât și în dinamica societății americane din prima jumătate a secolului XX.

Fiecare individ de culoare înglobează în sine esența experienței rasiale a strămoșilor săi ce devine parte integrantă a spiritului și a conștiinței afro-americanului. În plus, destinul negrilor este indestructibil legat, deși într-un mod negativ, de istoria întregului popor american în cadrul căruia afro-americanii joacă un rol important.

Această lucrare de cercetare a pornit de la dorința noastră de a investiga problematica rasismului și a identității rasiale atât în opera de ficțiune cât și în cea de non-ficțiune a lui Richard Wright și de a o atașa unei viziuni totalizatoare care include nu numai o bază teoretică, dar și o cuprinzătoare analiză critică a textelor sale.

În contextul cercetărilor actuale, identitatea rasială și rasismul în opera de ficțiune a lui Richard Wright nu au constituit niciodată obiectul exclusiv al unui studiu critic, deși anumiți critici literari care au analizat cu predilecție proza lui Richard Wright cum ar fi Kenneth Kinanmon, Harold Bloom, Michel Fabre sau Andrew Warnes au avut contribuții notabile la care vom face referire ulterior.

Este de la sine înțeles că există o multitudine de texte critice, dar ele reprezintă de fapt o vedere generală asupra celor două cele mai elogiata și revoluționare opere ale autorului – *Native Son* și *Black Boy*. Toate aceste texte critice realizează o abordare generală a operei de ficțiune a lui Richard Wright, fără a se focaliza asupra problematicei rasismului, identității rasiale și a opresiunii rasiale în opera scriitorului afro-american, fie ea de ficțiune cât și de non-ficțiune.

Demersul nostru critic cu privire la opera lui Richard Wright se bazează inevitabil pe surse din varii domenii cum ar fi literatură, istorie, sociologie și psihologie. În consecință, am abordat pe scurt operele unor importanți critici, istorici, psihologi și sociologi ale căror idei, principii și teorii ne-au oferit un redevabil cadru de referință pe baza căruia ne-am extins analiza noastră critică și am dezvoltat capitolele cuprinse în această lucrare.

În altă ordine de idei, putem spune că abordarea noastră critică are drept fundament ideea că operele de ficțiune ale lui Richard Wright pot fi considerate ilustrări memorabile ale unor concepte majore ale psihologiei și sociologiei moderne cum ar fi identitate culturală, sociala și identitate rasială. În această privință, un rol indisputabil în conturarea discursului nostru critic l-au avut operele unor oameni de știință din secolul XX cum ar fi William James - *Principles of Psychology* care ilustrează teoria eului empiric și a eului pur, Peter Burke și Jan Stets - *Identity Theory* ce pune accentul pe teoria schimbărilor adaptative, Carol Hren Hoares- *Erikson on Development in Adulthood: New Insights from the Unpublished Papers*, a cărui operă își are originea în teoria lui Erik Erikson cu privire la procesul de formare identității, Janet Helms – *Black and White Racial Identity: Theory, Research and Practice* în care autoarea își prezintă teoria asupra dezvoltării identității rasiale, George Herbert Mead – *Mind, Self and Society* care este centrată pe teoria diferitelor euri sociale.

Lucrarea noastră vizează de asemenea explorarea conceptului de rasism precum și a celui de subumanitate a negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright. În plus, o atenție deosebită a fost acordată prezentării romanelor și nuvelor autorului în contextul istoriei americane.

Ulterior am abordat conceptul specificității afro-americane așa cum este ilustrat în operele de non-ficțiune ale lui Richard Wright - *Black Power, A Record of Reactions in a Land of Pathos* și *12 Million Black Voices* și am început cu prezentarea teoriei afrocentrismului ce are drept scop apărarea și promovarea elementelor culturii africane

autentice ca și impunerea cetățeanului african pe o poziție centrală în contextul dinamic al relațiilor interetnice. Astfel, operele lui Errol Anthony Anderson - *Afrocentrism and the World Politics: Towards a New Paradigm*, Molefi Kete Asante and Kariamu Welsh Asante - *African Culture: The Rhythm of Unity*, Clarence Walker - *We Can't Go Home Again: An Argument about Afrocentrism*, Antonia Darder: *Culture and Difference* s-au dovedit extreme de utile în elaborarea unui cadru complex pe baza căruia opera de ficțiune a lui Richard Wright să poată fi analizată dintr-o perspectivă originală.

Discursul nostru critic a beneficiat de ilustrarea unor concepte cum ar fi eul, auto-reprezentarea și reprezentările sociale. În această privință de un real folos s-au dovedit a fi operele lui John Martis, Philippe Lacoue-Labarthe: *Representation and the Loss of the Subject*, Gina Philogène: *From Black to African American: A New Social Representation*, Cary Gregg - *Self Representation: Life Narratives Studies in Identity and Ideology*, Richard Jenkins - *Social Identity*. În același timp trebuie menționat faptul că, în realizarea discursului nostru critic ne-am străduit să menținem un grad mare de fidelitate față de textele autorului din care am citat în mod consecvent.

O parte semnificativă a lucrării noastre de cercetare a fost dedicată prezentării opiniilor personale ale lui Richard Wright asupra rasei, rasismului și opresiunii rasiale în opera sa de non-ficțiune, *White Man, Listen!* Ca și în opera de ficțiune, în *White Man, Listen!* autorul se lansează într-un atac virulent împotriva rasismului și opresiunii rasiale. Simultan, Richard Wright condamnă procesul de de-africanizare la care sunt supuși afro-americanii, apărând cu îndârjire dreptul acestora la libertate, și demnitate umană precum și dreptul la o poziție echitabilă în societate.

De fapt, întreaga operă a autorului, fie ea de ficțiune sau de non-ficțiune constă în încercarea curajoasă a autorului de a rupe tăcerea ce a înconjurat rasismul în Statele Unite la începutul secolului XX. După cum era de prevăzut, prin opera lui, Richard Wright oferă o dovadă puternică și incontestabilă a teribilelor consecințe pe care rasismul albilor l-a avut asupra negrilor timp de mai multe generații. În același timp, autorul reușește să transmită dorința lui intimă ca o astfel de anomalie istorică cum este rasismul să nu mai existe nici în Statele Unite și nicăieri în altă parte.

Revenind la conceptul cheie al tezei noastre care se regăsește de asemenea și în titlul-rasismul, putem spune că, dacă esența lui ar trebui redusă la câteva cuvinte, aceasta s-ar putea

regăsi cu ușurință în vorbele memorabile ale personajului Jake Jackson din *Lawd Today*: "Yeah, sometimes I wish I was anything but a nigger."¹

În mod surprinzător, esența identității rasiale și a rasismului în opera lui Richard Wright este concentrată într-un enunț destul de simplu. Forța sugestiei este atât de mare în cazul acestui enunț, încât se poate argumenta că el concurează cu sutele de pagini de recenzii literare despre opera lui Richard Wright.

În altă ordine de idei am putea spune că vasta noastră analiză critică asupra operei lui Richard Wright a scos la iveală faptul că rasismul se află în directă legătură cu apariția comportamentului infracțional. Faptul acesta confirmă veridicitatea ipotezei de la care a pornit această lucrare de cercetare – rasismul albilor reprezintă o sursă majoră a violenței și a infracțiunilor și este responsabilă pentru apariția comportamentului anti-social. În plus, trebuie evidențiat faptul că, în ceea ce-i privește pe protagoniștii de culoare din opera lui Richard Wright, procesul de formare a identității lor nu poate avea loc într-un mod liber și natural, ci trebuie reconfigurat în conformitate cu legile rasiale ale societății americane. De fapt, întreaga lor existență trebuie reconfigurată dintr-o perspectivă chinuitoare – aceea a rasismului albilor care le transformă viața într-un coșmar. Pe scurt, din motive rasiale, simplul gest de a ajuta o fată albă să urce scările devine o dilemă morală pentru un negru. Este cazul lui Bigger Thomas din *Native Son* care manifestă o vădită ezitare atunci când vine vorba să o ajute pe Mary Dalton să urce scările ce duc la camera ei, după ce se întoarce acasă într-o stare avansată de ebrietate. Așadar, o singură dar extrem de relevantă scenă din opera lui Richard Wright conține în sine esența rasismului din societatea americană a secolului XX.

De-a lungul cercetărilor noastre a devenit evident faptul că viața afro-americanilor este profund afectată de rasism. Cu alte cuvinte, acesta le distruge identitatea și personalitatea și reprezintă o violare flagrantă a libertății și demnității individuale, precum și o negare virulentă a valorii ei umane. În același timp, rasismul americanilor albi dă naștere unui paradox neașteptat: deși din punct de vedere politic și economic situația lor este superioară celei a negrilor, fapt care justifică pe deplin atitudinea și practicile lor rasiale, din punct de vedere moral situația lor este inferioară și acest lucru pare a fi un fapt universal valabil: în fiecare societate și în fiecare epocă opresorii, deși bogați și puternici, sunt vinovați pentru suferința provocată oprimaților prin violență și cruzime.

¹ Richard Wright, *Lawd Today*, Northeastern University Press, Boston, 1993, p. 166

Data fiind situația de față, se înțelege de la sine faptul că, în contextul societății americane a secolului XX pe care Richard Wright o descrie în opera sa, stabilirea unui climat de pace și armonie socială nu este posibil în special pentru că rasismul anulează calitatea albilor de a fi generoși și prietenoși, transformându-i în indivizi cruzi și ostili. În acest punct al analizei noastre trebuie menționat faptul că albi își manifestă cruzimea în două moduri distincte – prin violență și prin umilirea constantă a negrilor în toate circumstanțele vieții lor sociale.

În afară de efectele devastatoare pe care rasismul le are asupra vieții negrilor și pe care le-am enumerat anterior, un alt fapt ce trebuie menționat este acela că rasismul generează în permanență frică și îi constrânge pe afro-americani să trăiască în disimulare și în supunere.

Aceste aserțiuni se bazează de fapt pe o analiză complexă a operei lui Richard Wright în care textele folosite de noi constituie o ilustrare a unor concepte fundamentale ale sociologiei și psihologiei moderne.

Prin urmare, în capitolul 1 intitulat *Reconfigurări ale identității rasiale în opera lui Richard Wright* am abordat inițial conceptul de identitate socială și, implicit, o gamă variată de criterii obiective care definesc acest concept cum ar fi genul, etnia, naționalitatea, religia, trăsăturile fizice și morale. În plus, am evidențiat faptul că, dintre toate criteriile enumerate, etnia pare a fi cea mai importantă și mai distinctivă marcă în conturarea identității individuale, cea care este dobândită prin naștere, este moștenită ca și rasa și care asigură, la rândul ei, substanța structurii mentale și psihice a ființei umane. De asemenea, trebuie menționat faptul că, spre deosebire de rasă, etnia nu se caracterizează prin mărci biologici, ci printr-o serie de trăsături abstracte.

Rezultatul firesc al aplicării acestui concept la opera lui Richard Wright a constat în faptul că, în cazul personajelor de culoare, etnia și rasa reprezintă cauza seriei istorice de conflicte sociale precum și a unei traumatizante experiențe rasiale.

Un alt centru de interes în lucrarea noastră de cercetare l-a constituit identitatea culturală a personajelor de culoare din opera lui Richard Wright care este cea mai cuprinzătoare formă de identitate colectivă și care constituie baza segregării rasiale în societatea americană de la începutul secolului XX. Mai concret, faptul că albi cred în inferioritatea culturală și rasială a negrilor le dă primilor dreptul de a-i menține pe cei din

urmă într-o relație de subjugare. De fapt, caracterul rasist al societății americane plasează cele două grupuri etnice pe poziții antagonice, iar acest fapt are drept consecință polarizarea societății în opresori și oprimați. În acest context, am demonstrat faptul că interacțiunea umană, un concept asupra căruia ne-am focalizat atenția în Capitolul 1, nu este unul operațional. Mai mult decât atât, se poate afirma că interacțiunea personajelor de culoare din opera de ficțiune a lui Richard Wright cu oponenții lor albi este un simulacru, atât pentru faptul că nu există o implicare activă în relația lor cu americanii albi, cât și pentru faptul că albi îi consideră pe afro-americani obiecte ale experienței sociale.

Cel mai bulversant aspect al acestui simulacru se bazează pe faptul că personajele de culoare sunt obligate să disimuleze tot timpul. Această stare de lucruri constituie un factor extrem de nociv care influențează negativ procesul de formare a identității negrilor ce riscă să nu mai știe care este adevăratul lor eu.

Investigația noastră a continuat cu prezentarea teoriei lui Erik Erikson cu privire la procesul de formare a identității, proces bazat pe un sistem de îndatoriri și pe integrarea în comunitate. Rezultatul cercetărilor noastre a fost că, deși teoria lui Erik Erikson este, în general vorbind, valabilă în toate culturile și comunitățile, ea este totuși mai puțin valabilă în societățile rasiste și, implicit, în cazul personajelor afro-americane din opera de ficțiune a lui Richard Wright.

De asemenea am insistat asupra celor trei dimensiuni ale eului uman - dimensiunea psihologică, cea personală și cea socială care în mod incontestabil joacă un rol major în procesul de formare a identității în sensul că ele trebuie să fuzioneze pentru ca să nu se producă o criză de identitate. Faptul că negrii sunt tratați ca niște obiecte inanimate și că li se interzice orice posibilitate de a se manifesta în planul emoțiilor și al sentimentelor are drept consecință nefastă anularea dimensiunii personale și sociale a eului lor, fapt ce concură inevitabil la apariția unui eu scindat precum și a unei crize de identitate.

Bigger Thomas, protagonistul din *Native Son*, reprezintă cel mai convingător exemplu de eu scindat din opera de ficțiune a lui Richard Wright. Cazul său nu este unul neobișnuit în termeni de identitate socială sau interacțiune umană. Se poate chiar afirma că umanitatea lui Bigger Thomas nu constituie o preocupare pentru americanii albi. Ca și celelalte personaje de culoare, el este considerat o ființă umană inferioară căreia nu i se permite să interacționeze cu membrii societății dominante. Acest lucru duce la eșecul procesului de formare a identității

care implică, bineînțeles, apariția unui eu scindat și a unei crize de identitate, după cum am menționat anterior.

Este lesne de prevăzut faptul că această criză de identitate se desfășoară pe toată durata vieții, întrucât Bigger Thomas nu reușește niciodată să devină o ființă umană împlinită, care să își trăiască viața în parametrii normalității. Dimpotrivă, frica și ura care sunt leitmotive ale prozei lui Richard Wright, îi anulează capacitatea de rațiune și echilibru și îl transformă într-o ființă semi-barbară, capabilă de acte iraționale. Prin urmare, o ucide pe Mary Dalton, fiica angajatorului său, de teamă să nu fie descoperit în dormitorul acesteia după ce a ajutat-o să urce scările, ea aflându-se într-o stare avansată de ebrietate după ce se întoarce de la o petrecere. La scurt timp de la această crimă, Bigger Thomas o ucide și pe prietena lui, Bessie Mears, de teamă ca ea să nu îl denunțe la poliție.

După cum se poate observa, frica reprezintă motorul acțiunilor lui Bigger Thomas, ca și a majorității personajelor de culoare din opera lui Richard Wright. Acest sentiment negativ, experimentat în toate nuanțele lui și trăit în diverse grade de intensitate în funcție de circumstanțele vieții lor zilnice, le distruge personalitatea afro-americanilor și constituie atât cheia relației de dominare-subordonare existentă între albi și afro-americani, cât și instrumentul cu care albi îi manipulează pe cei din urmă.

Revenind la aplicarea teoriei lui Erik Erikson la opera de ficțiune a lui Richard Wright, am constatat că toate personajele de culoare se confruntă cu o demoralizantă criză de identitate ce își are originea în relația de dominare-subordonare existentă între albi și negri în societatea americană de la începutul secolului XX. Mai concret, viața trăită în supunere reduce gama de euri sociale a individului de culoare la o singură și nesemnificativă variantă – cea a unui angajat umil și obedient care are obligația de a îndeplini munci grele, dar fără însemnătate în plan politic sau social.

O situație extrem de relevantă pentru condiția afro-americanilor este prezentată de Richard Wright în *The Man Who Lived Underground*. Protagonistul de culoare, nu întâmplător anonim, se ascunde în subteran, fugind de poliția care l-a acuzat pe nedrept. Zona subterană reprezintă pentru acest personaj ascunzătoarea cea mai sigură, chiar dacă aceasta obstrucționează procesul de formare a identității, lucru sugerat încă din titlu. Traiul în subteran îl face pe protagonist invizibil pentru societatea albilor. Existența lui, deși obiectivă și incontestabilă, nu are nicio consecință sau implicație socială.

Dacă în volumul de nuvele intitulat *Uncle Tom's Children*, albi folosesc violența ca un element imaterial prin care afro-americanii rebeli sunt eliminați definitiv de pe scena politică, în această nuvelă zona subterană reprezintă elementul concret care afectează dezvoltarea firească a identității propriului eu. Trebuie menționat faptul că există câteva aspecte interesante cu privire la această locație. Cel mai interesant este faptul că, pe de o parte, traiul în subteran nu-l elimină definitiv pe protagonistul afro-american din planul social, ci îl dezactivează pentru moment. Pe de altă parte, deși este un loc sigur care îl ajută să își conserve umanitatea, oferindu-i protecție împotriva ostilității, agresiunii și umilinței albilor, acest loc prezintă dezavantajul că îi reduce cele trei dimensiuni ale propriului eu – dimensiunea psihologică, personală și cea socială.

Acestea fiind zise, se poate presupune că *The Man Who Lived Underground* constituie cel mai relevant caz de criză de identitate din opera de ficțiune a lui Richard Wright. Luând în considerare teoria lui Erik Erikson conform căreia factorul determinant în conturarea identității unui individ îl reprezintă interacțiunea dintre planul social și cel psihic, se poate trage concluzia că protagonistul de culoare din această nuvelă reprezintă ilustrarea negativă a acestei teorii. Pendularea acestuia între două lumi echivalează cu un dezechilibru psiho-emoțional precum și cu o pierdere a reperelor sociale și morale. În același timp, această pendulare demonstrează incapacitatea protagonistului de a aparține unui anumit spațiu ontologic.

Se pare că rațiunea – elementul constant al propriului eu și frica- leitmotivul vieții oricărui afro-american îl îndeamnă să se țină departe de lumea de la suprafață care îi periclitează existența. Cu toate acestea, el nu poate locui permanent în subteran. În cele din urmă, este obligat să iasă la lumină, iar Lawson, un polițist alb îl împușcă pur și simplu. Când un coleg al acestuia îi cere să își motiveze gestul, Lawson îi dă o replică incredibil de absurdă: “You’ve got to shoot his kind. They’d wreck things.”²

O altă cauză a crizei de identitate a protagoniștilor afro-americani din opera de ficțiune a lui Richard Wright o reprezintă absența unui factor fundamental al procesului de formare a identității – interacțiunea umană care, în cazul negrilor, este un simulacru. Astfel, acte de vorbire obișnuite cum ar fi acordul-dezacordul, comunicarea-negocierea, aprobarea-dezaprobară, acceptarea-respingerea sunt de neconceput în cazul afro-americanilor din

² Ibid., p. 84

cauza segregării la care aceștia sunt supuși. Cu alte cuvinte, afro-americanii sunt obligați să studieze în școli separate, să trăiască și să muncească în condiții sordide și umilitoare. Este de la sine înțeles că negrilor li se interzice să dezvolte relații personale cu americanii albi, iar acest fapt este atât de bine întipărit în memoria negrilor, încât chiar și atunci când li se oferă dovezi de prietenie din partea albilor, afro-americanii deturneză sensul cuvintelor sau al gesturilor acestora și se conformează în virtutea relației de dominare-subordonare pe care am amintit-o anterior.

Un episod relevant în acest sens este oferit de Bigger Thomas care, fiind interogat de către jurați în legătură cu uciderea lui Mary Dalton, este obligat să relateze momentele de dinaintea comiterii crimei, inclusiv faptul că a răspuns invitației la masă adresată de Mary Dalton și de prietenul acesteia, Jan Erlone. Când jurații își exprimă mirarea și consternarea cu privire la acest fapt, Bigger le răspunde că nu a perceput invitația la masă ca pe un gest de prietenie, ci ca pe un ordin.

Un alt aspect important asupra căruia ne-am focalizat atenția este reprezentat de conceptul de identitate a eului elaborat de James E. Côté și Charles G. Levine. În viziunea lor, acest concept este echivalent cu partea constantă a psihicului uman datorită căreia individul are un sentiment profund al continuității în timp. Acest sentiment este aidoma unui fir roșu ce unește trecutul cu prezentul și viitorul. La fel ca și Erikson, cei doi autori cred că faptul de a avea un acut sentiment al identității eului îl ajută pe individ să se integreze în comunitate, îi conferă consistență caracterului său și îl protejează împotriva tensiunilor inter-etnice.

Spre deosebire de Erik Erikson, a cărei teorie a integrării în comunitate nu poate fi aplicată tuturor societăților și culturilor, James E. Côté și Charles G. Levine au elaborat o a doua teorie luând în considerare situația în care sentimentul identității eului este mai puțin acut sau a slăbit în intensitate din diverse motive. În acest caz, cei doi oameni de știință cred că este posibil ca individul să își schimbe setul de valori și principii pentru că acestea nu mai sunt importante sau nu mai pot fi aplicate la realitatea prezentă.

În această privință am analizat comportamentul infracțional a lui Johnny Gibbs din *Rite of Passage*, Bigger Thomas din *Native Son*, Mann și Silas din *Uncle Tom's Children* și am descoperit că acest tip de comportament se datorează, în mare măsură, forței teribile a

rasismului albilor care le insuflă negrilor frică și care funcționează ca un factor destabilizator ce slăbește sentimentul identității eului.

Cel mai impresionant caz dintre cele enumerate mai sus este cel al lui Johnny Gibbs, un adolescent de 15 ani al cărui sentiment al identității a slăbit ca urmare a deciziei albilor de a-l trimite să locuiască cu altă familie adoptivă. După cum era de așteptat, acest eveniment neașteptat capătă proporțiile unui adevărat cutremur psihic care îi zdruncină viața din temelii și îl determină să fugă de acasă. Acesta este momentul când el își schimbă setul de valori: încetează să mai creadă în dragostea părintească sau în valorile tradiționale ale familiei. Fuga lui declanșează un val de ură și revoltă împotriva societății americane. În loc de a se integra în această societate, Johnny Gibbs rămâne toată viața un outsider și se alătură unui grup de adolescenți care de asemenea au fost îndepărtați din familiile lor adoptive și cu care el împărtășește aceleași valori: ura rasială și răzbunarea. Din acest moment, el își petrece viața pe străzi, comițând acte de agresiune fizică asupra americanilor albi și chiar omorând pe unul dintre ei. În mod surprizător, în loc să îi folosească în beneficiul națiunii, societatea americană îi transformă pe acești cetățeni afro-americani în infractori.

Analizând acest caz și luând în considerare cazurile amintite de noi anterior, este evident faptul că societatea americană a secolului XX este răspunzătoare pentru comportamentul infracțional al afro-americanilor, iar în absența unui puternic sentiment al identității eului, personajele de culoare din opera de ficțiune a lui Richard Wright nu se pot integra în societatea americană. În plus, trebuie menționat că supunerea și disimularea pe care afro-americani sunt obligați să le manifeste în relația lor cu albi exclude și posibilitatea ca aceștia să dezvolte o identitate socială funcțională.

Cu toate acestea, există situații în care disimularea este înlocuită cu o confruntare directă și violentă cu oponenții albi cum este cazul lui Mann, Silas, Dan Taylor sau Sue. Aceste personaje de culoare manifestă o rezistență militantă și nu mai cred că supunerea și disimularea îi reprezintă sau le poate fi de vreun folos. Este practic rezultatul unei stări crescânde de tensiune rasială cauzate de ură, discriminare ca și de faptul că li se refuză drepturi umane fundamentale, cum ar fi dreptul la demnitate umană sau la liberă alegere.

Cel mai reprezentativ caz din categoria personajelor de culoare care opun rezistență albilor este cel al lui Sue din *Uncle Tom's Children*. Ea este mama a doi băieți, Sug și Johnny Boy. Cel din urmă organizează o ședință conspirativă pentru care este arestat de poliție și

torturat cu scopul de a-i denunța pe tovarășii săi. Scena torturii este de nesuportat pentru mamă care hotărăște să-și împuște fiul pentru a-l scăpa de tortură. Această nuvelă, *Bright and Morning Star*, amintește fără îndoială de romanul *Beloved* a lui Toni Morrison. Romanul descrie o scenă similară, de un dramatism sfâșietor, în care o altă mamă de culoare se vede nevoită să își omoare fiica pentru a o scăpa de sclavie.

În mod previzibil, când tensiunea rasială atinge apogeul, protagoniștii de culoare sfidează interdicțiile albilor și fac propria lor alegere - aceea de a comite crime. Oricât ar părea de paradoxal pentru Sue, Bigger Thomas, Cross Damon, Big Boy, Mann, Silas și Saul Sanders actul de a ucide echivalează cu un act de libertate. Deși ei sunt fie condamnați la moarte sau pur și simplu împușcați de albi, ei reușesc totuși să se simtă liberi pentru o scurtă perioadă de timp. În plus, ar trebui evidențiat faptul că violența și crimele negrilor, deși constituie metode total neadecvate și neinspirate de a-și atinge scopurile, reprezintă totuși atât o modalitate de a atrage atenția albilor asupra lor înșiși. Ucigând, ei fac să se întâmple lucruri și astfel reușesc să își exprime voința liberă. În același timp, îi forțează pe albi să îi ia în considerare și să îi plaseze în categoria ființelor umane.

De asemenea, se poate spune că violența negrilor funcționează și ca un mecanism psihologic de eliminare a frustrărilor și a umilințelor pe care le-au experimentat în relația cu albi. Violența devine leitmotivul operei de ficțiune a lui Richard Wright precum și elementul esențial al dramei trăite de afro-americieni. În cazul lor, violența se declanșează uneori ca un răspuns aproape involuntar la frica și ura inspirate de opresorii albi.

În finalul Capitolului 1 analiza noastră critică se concentrează pe prezentarea teoriei identității rasiale a lui Janet Helms. În acest sens menționăm faptul că autoarea identifică patru etape în dezvoltarea teoriei sale.

Prima etapă se referă la indivizi cu un sentiment al identității eului mai puțin dezvoltat, care nu au o conștiință a identității rasiale și care nu sunt conștienți de consecințele negative pe care manifestările rasiale le au asupra vieții lor. Din punct de vedere psihologic este ca și cum ei ar trăi în afara grupului lor rasial sau ca și cum conceptul de rasă nu ar exista. Această etapă este caracteristică protagoniștilor afro-americieni de vârste foarte tinere cum ar fi "the black boy" din *Black Boy*, Johnny Gibbs din *Rite of Passage* sau Fishbelly din *The Long Dream*. Ingenuitatea și inocența înnăscute cu care ei privesc lumea din jurul lor,

rămân nealterate indiferent de rasă până ce sunt confrunțați cu realitatea dură a societății americane.

Cu privire la a doua etapă a procesului de dezvoltare a identității rasiale, putem afirma că în ea se regăsesc afro-americanii care încep să dezvolte conștiința rasială și care nu pot nega efectele distrugătoare pe care rasismul albilor îl are asupra vieții lor. Acesta este cazul lui Bigger Thomas din *Native Son*, Cross Damon din *The Outsider*, Saul Sanders din *Eight Men* și Tyree Tucker din *The Long Dream*. Toți cei enumerați sunt conștienți de imperativul societății americane conform căruia ei trebuie să disimuleze tot timpul pentru a nu deveni victime ale violenței albilor. Cu alte cuvinte, ei sunt nevoiți să își falsifice identitatea și să adopte o atitudine umilă și servilă după modelul impus de societatea dominantă.

Așadar, spre deosebire de Johnny Gibbs, care trăiește fericit în sânul familiei sale adoptive și care inițial nu are nici cea mai vagă idee despre implicațiile conceptului de identitate rasială, Bigger Thomas este deja conștient de identitatea lui rasială. În plus, el se teme de posibilele consecințe pe care identitatea lui rasială le poate avea asupra lui și a familiei lui. Ceea ce se deduce din comportamentul lui Bigger de dinaintea comiterii celor două crime este faptul că el este depozitarul unei experiențe rasiale traumatizante și că a fost îndelung expus la realitatea ostilă a societății americane.

A treia etapă se referă la indivizi care au dobândit conștiința apartenenței la propriul grup rasial. Albii, de exemplu, proclamă superioritatea morală și intelectuală a rasei lor, în timp ce afro-americanii sprijină cultura africană în detrimentul culturii americanilor albi. Reverendul afro-american Dan Taylor din *Uncle Tom's Children* este unicul reprezentant al celei de-a treia etape a procesului în cauză. Poziția lui de autoritate morală îl ajută în lupta pentru drepturile civile ale poporului african, ca și în strădaniile lui de a promova valorile tradiționale ale culturii africane.

În etapa a patra albi și negrii încep să dezvolte o relație echilibrată cu membrii propriului grup etnic. La acest nivel americanii albi și afro-americanii adoptă o atitudine obiectivă, fiind capabili să emită atât păreri critice cât și opinii favorabile în legătură cu membrii propriului grup rasial.

Analizând toate personajele din opera de ficțiune a lui Richard Wright, putem conchide că, în timp ce americanii albi aparțin celei de a treia etape a procesului de

dezvoltare a identității rasiale, prin urmare ei își afirmă credința în superioritatea morală și intelectuală a rasei lor, personajele de culoare de obicei nu depășesc a doua etapă a procesului de dezvoltare a identității lor rasiale. Și totuși, există câteva excepții de la această regulă: pe de o parte, Fishbelly și Tyree Tucker sunt singurele personaje de culoare care înregistrează o progresie de la prima la a patra etapă a acestui proces. Pe de altă parte, Boris Max din *Native Son* și McWilliams din *The Long Dream* reprezintă „excepții albe” în sensul că sunt singurele personaje albe care ajung în etapa a patra a dezvoltării identității lor rasiale, prin urmare ele sunt capabile atât să exprime păreri critice cât și păreri favorabile despre membrii propriei rase.

În Capitolul 2, intitulat *Rasismul în opera lui Richard Wright* discursul nostru critic este focalizat asupra conceptului de rasism în opera lui Richard Wright nu numai dintr-o perspectivă teoretică care include o serie de discuții în legătură cu originile și aspectele rasismului științific, ci și dintr-o perspectivă istorică. Prin urmare, am analizat opera lui Richard Wright în contextul istoriei americane constatând că romanele și nuvelele lui reflectă realitatea societății americane din prima jumătate a secolului XX când fenomenul Jim Crow se află încă în plin avânt și când violența albilor împotriva negrilor este în acord cu legile rasiste ale societății americane. Astfel americanii albi își pot exprima în mod legal ura rasială. Trebuie menționat faptul că lipsa oricăror muștrări de conștiință din partea albilor ca și ușurința și rapiditatea cu care aceștia îi ucid pe afro-americani provin din aceea că ei știu că ceea ce fac este legal și că nu le va fi administrată nicio sancțiune.

Oricât ar părea de ciudat, personajele albe din opera de ficțiune a lui Richard Wright nu recunosc niciodată caracterul rasist al gândirii lor, deși prejudecățile lor rasiale, violența și discriminarea pe care o aplică împotriva negrilor îl dovedesc pe deplin. Cu toate acestea, printre protagoniștii albi există un critic virulent al rasismului în persoana avocatului Boris Max care este total convins de faptul că societatea rasistă a albilor le insuflă negrilor ura rasială prin toate acțiunile întreprinse împotriva lor, fapt ce îi determină pe cei din urmă să adopte un comportament criminal. Prin urmare, în viziunea lui Boris Max crima este în mod incontestabil legată de rasism și ceea ce este mai rău decât atât, ea devine rațiunea existenței negrilor.

Analizând romanele și nuvelele lui Richard Wright, atenția noastră a fost centrată și asupra ideii de subumanitate a negrilor care se desprinde în mod evident din tratamentul crud

și umilitor aplicat negrilor în mod constant de către membrii societății dominante. Cu alte cuvinte, din perspectiva albilor, afro-americanii nu sunt considerați inferiori doar pentru că prin naștere aparțin unei rase inferioare, ci total diferiți de specia umană. Acest fapt apare ca rezultat al manifestărilor puternice ale rasismului albilor existent în prima jumătate a secolului XX în America și care nu este opera câtorva indivizi izolați care comit acte de ură rasială, ci constă într-un sistem instituționalizat cu ideologie bine conturată, cu reguli și principii bine stabilite a cărui bază a fost pusă la începutul secolului XVII pe continentul american de către primii coloniști britanici. Prin urmare, se poate afirma cu tărie că atât prejudecățile cât și mentalitatea rasială a albilor care reprezintă cauza discriminării și a opresiunii pe care Richard Wright le descrie în opera sa de ficțiune sunt de fapt produse ale societății rasiste ce are în urma sa aproape trei sute de ani de sclavie.

În *The Man Who Lived Underground* idea de subumanitate este redată încă din titlu prin simpla menționare a habitatului protagonistului afro-american. În plus, absența numelui și a prenumelui personajului respectiv sugerează faptul că valoarea lui umană și socială este nulă din punctul de vedere al membrilor societății dominante. Prin urmare, se poate argumenta faptul că acest personaj este corespondentul literar al protagonistului romanului extrem de apreciat al lui Ralph Ellison, *Invisible Man*.

În ceea ce privește opera de ficțiune a lui Richard Wright, trebuie menționat faptul că rasismul albilor nu se bazează numai pe diferențele etno-culturale sau pe principiul superiorității rasiale, ci pe o multitudine de factori ce țin de evoluția istorică. Concret, americanii albi au statutul de descendenți ai foștilor proprietari de sclavi care au fondat un sistem bazat pe sclavie în care rasismul a funcționat într-o formă legală și instituționalizată. Ar trebui adăugat faptul că, deși forme incipiente ale sclaviei au existat în Europa încă din epoca medievală, doar în epoca modernă rasismul s-a transformat dintr-o prejudecată comună într-un fenomen de mare amploare și într-un sistem bine pus la punct.

În ceea ce privește conceptele de rasă și rasism în lumea antică, există o serie de oameni de știință care cred că niciun concept echivalent cu cel de rasă nu poate fi detectat în gândirea sau textele literare ale romanilor, grecilor sau ale primilor creștini.

De fapt, rasismul și teoriile rasiale reprezintă domenii relativ noi în istoria umanității. Ron Daniels, un critic american contemporan, susține că ceea ce a existat cu adevărat în

lumea antică a fost „cultural chavinism”³. Grecii și romanii considerau că civilizația lor era superioară oricăror altor forme de civilizație, prin urmare ei abordau conceptul de a fi diferit nu din perspectiva marcărilor biologice cum ar fi culoarea pielii, ci din perspectiva unor criterii culturale. În plus, în societatea greacă antică tipologia umană predominantă clasifica indivizii în civilizați și barbari. Civilizată era considerată persoana care locuia în cetate și participa la viața politică a cetății, în timp ce barbarul ducea o viață primitivă într-o zonă rurală, fără posibilitatea de a se implica în viața publică.

În ceea ce-i privește pe romani, ei dețineau între frontierele imperiului lor atât cetățeni liberi care îi ofereau împăratului sprijinul lor politic, cât și sclavi care alcătuiau o mare diversitate etnică, cu alte cuvinte erau de toate culorile și naționalitățile și fuseseră capturați din diferitele zone geografice cucerite de romani.

În opera de ficțiune a lui Richard Wright, afro-americanii sunt barbarii epocii moderne, întrucât sunt obligați să ducă o existență precară și primitivă la periferia societății americane fără posibilitatea de a-și exprima voința politică sau de a participa în vreun fel la viața publică.

În paralel cu concepul de “șovinism cultural” amintit mai sus și pornind de la diferențele etno-culturale existente în toate culturile și comunitățile etnice, sociologii britanici contemporani au identificat și analizat ceea ce ei numesc “new cultural racism.”⁴ În fond este vorba despre incapacitatea unui grup dominant de a tolera diferențele culturale ale unor grupuri etnice minoritare.

Respingând diferențele culturale ale minorităților etnice, membrii societății dominante comit de fapt o “cultural aggression” asupra acestora așa cum se exprima Ron Daniels, criticul contemporan american menționat anterior.⁵ În opinia sa, acest fenomen reprezintă un alt aspect teribil al opresiunii afro-americanilor din America care este asociat cu fenomenul de “cultural disruption”.⁶ Cu alte cuvinte, afro-americanii sunt obligați să adopte cultura opresorilor lor. În acest fel criticul american confirmă teoria sociologilor britanici cu privire la conceptul de “new cultural racism”. Acesta ascunde în esență credința albilor în supremația lor culturală și, implicit, în inferioritatea rasială a negrilor.

³ Ron Daniels, *Looking Forward, Looking Back*, published by Boyd Herb in *Race and Resistance*, South End Press, Cambridge Massachusetts, 1992, p. 3

⁴ George Fredrickson, *Racism- A Short History*, Princeton University Press, Princeton, 2002, p.8

⁵ Ron Daniels, op. cit., p. 5

⁶ Ibid.

Concret, în contextul societății americane descrise de Richard Wright în romanele și nuvelele sale, afro-americanii sunt în principal preocupați de supraviețuirea lor fizică și nu de dobândirea unei conștiințe sau a unei identități culturale. De fapt, în opera de ficțiune a lui Richard Wright nu există referințe culturale care să vizeze aspecte ale culturii africane autentice. Se poate spune chiar că afro-americanii nu numai că nu își cunosc propria cultură, dar nici nu li se permite să frecventeze instituții culturale specializate în promovarea valorilor tradiționale ale culturii africane. Pe lângă toate acestea, negrilor nu li se permite accesul în centre culturale publice – biblioteci, teatre, cinematografe, din cauza segregării rasiale existente în toate sectoarele de activitate înainte de 1964 când a fost adoptată Legea drepturilor civile.

Capitolul 2 continuă cu prezentarea pe scurt a teoriilor științifice ale heterofobiei, stereotipiei și rasismului, iar concluzia care se impune este că, în opera de ficțiune a lui Richard Wright heterofobia este caracteristică personajelor de culoare și se manifestă ca o consecință firească a rasismului albilor. Se înțelege de la sine că violența extremă a americanilor albi îndreptată împotriva negrilor – subiect ce a făcut obiectul analizei noastre în Capitolul 1, dă naștere unui sentiment de frică viscerală în inimile afro-americanilor. Un alt fapt important ce se impune a fi menționat este acela că frica – letimotivul prezent în toată opera de ficțiune a lui Richard Wright constituie un factor dominant în viața protagoniștilor afro-americani în sensul că, în mare parte, comportamentul infracțional al negrilor este determinat de frică.

În ceea ce privește stereotipiile rasiale, am conchis că rasismul albilor nu reprezintă doar o sursă a urii rasiale, violenței și opresiunii, ci și o sursă a stereotipiilor care deformează realitatea în care americanii și afro-americanii trăiesc, fiind responsabile totodata pentru modul în care membrii unui grup etnic crează legături sociale cu membrii unui alt grup etnic.

Cu alte cuvinte, ura și mentalitatea rasistă a americanilor albi dau naștere stereotipiilor rasiale cu privire la afro-americani și determină modul în care aceștia sunt percepuți și tratați de către albi. Drept consecință, imaginea tipică a individului de culoare în mintea opresorilor albi este aceea a unei ființe umile, supuse și ignorante, menită să îndeplinească tot felul de munci neînsemnate.

Investigația noastră literară continuă cu prezentarea considerentelor personale ale lui Richard Wright cu privire la rasă și rasism în *White Man, Listen!* Astfel el îi acuză indirect pe

albi de subjugarea permanentă a negrilor precum și de menținerea lor într-o situație socială precară, considerandu-i în același timp responsabili pentru procesul de de-africanizare care constă în anularea sentimentului identității culturale a negrilor prin crearea unui fenomen de agresiune culturală. Drept urmare, autorul se dovedește a fi consecvent și tenace în apărarea umanității, demnității și libertății afro-americanilor, cât și a dreptului lor la o poziție egală în societate. Respingerea de către Richard Wright a oricărei tradiții sau religii care nu așază în prim planul său valorile umane vine ca o reacție firească a autorului față de ostilitatea albilor care dezaprobă și resping orice aspect legat de rasa și cultura africană.

Merită menționat faptul că fiind profund și total implicat în lupta împotriva tendințelor supremasiste ale albilor și a principiilor lor dominante, Richard Wright se lansează totodată în căutarea febrilă a unui suport ideologic printre personalitățile notabile ale Europei. În cele din urmă autorul îi descoperă pe Martin Luther King și John Calvin care, într-o oarecare măsură, par să-i fie aliați în apărarea conceptelor de demnitate umană și libertate. Dar, conform spuselor lui Richard Wright, protestantismul lui Calvin și Luther nu depășește granițele Europei. În momentul în care autorul a realizat că lupta celor doi reformatori religioși s-a limitat numai la chestiuni de interes european, dezamăgirea lui a fost foarte mare.

În Capitolul 3 intitulat *Specificitatea afro-americană în opera de non-ficțiune a lui Richard Wright* analiza noastră critică s-a centrat pe prezentarea specificității afro-americane în componentele ei esențiale așa cum apare în volumele de non-ficțiune *Black Power*, *Colour Curtain* și *12 Million Black Voices*. În acest scop, am identificat și utilizat diverse teorii ale afrocentrismului și afrocentricității elaborate de Cheik Anta Diop, lingvist, sociolog, fizician și fondator al școlii afrocentrice moderne. Prin urmare se poate argumenta că afrocentricitatea se definește printr-un interes special acordat simbolurilor, miturilor, ritualurilor și tradițiilor culturii africane. Teoria critică a afrocentricității vizează apărarea și impunerea elementelor culturii africane. Această teorie se focalizează pe individul african căruia îi conferă o poziție centrală în contextul dinamic al relațiilor interetnice punându-l în legătură cu fenomenul politic, social și economic cu efecte benefice asupra poporului african în ceea ce privește prosperitatea economică și eligibilitatea politică. Merită a fi menționat faptul că Molefi Asante, o personalitate marcantă a gândirii afro-centrice pare să fie animat de același tip de atașament față de cultura africană ca și Diop. În concluzie, putem spune că

Molefi Asante militează și el pentru promovarea valorilor culturii africane autentice, susținând că idealurile africane trebuie plasate în centrul oricărei analize care are de-a face cu comportamentul sau cultura africană.

Pe scurt, se poate afirma că afrocentrismul reprezintă raționalizarea conceptului de primordialitate – primordialitatea valorilor culturale africane în detrimentul altor valori. Afrocentrismul este, în același timp, atât un mecanism care filtrează realitatea prin intermediul gândirii africane cât și un sistem de referință ajustat la nivelul de percepție mentală și emoțională al individului african. De fapt, baza empirică a afrocentrismului își are originea în unitatea culturală a Africii. Mai concret, acest fapt este rezultatul dominației culturale a Egiptului antic care și-a impus tipologiile culturale pe tot cuprinsul continentului african. În perfect acord cu Teoria afrocentrică, se poate afirma că Egiptul antic reprezintă simbolul civilizației africane în aceeași măsură în care Grecia antică reprezintă sistemul clasic de referință pentru cultura și civilizația europeană.⁷ De fapt, tradiția care stabilește o corespondență culturală între Egiptul antic și Grecia antică este susținută atât de Cheikh Anta Diop cât și de Molefi Asante care face referire la o serie de realizări remarcabile ale egiptenilor în domeniul geometriei, astronomiei, filosofiei, arhitecturii, literaturii și religiei.

În *12 Million Black Voices*, Richard Wright însuși este de asemenea animat de un puternic atașament față de valorile culturale africane ca și cei doi oameni de știință menționați anterior. Prin urmare, în timp ce promovează conceptul de știință, cultură și civilizație africană care se referă la o realitate incontestabilă a vremurilor antice, autorul vorbește despre Africa ca despre un tot unitar și despre africani ca despre indivizi cu aceeași identitate de grup și care sunt uniți printr-un set de valori tradiționale ca și printr-un stil de viață comun. Așadar se poate spune că Richard Wright își focalizează atenția asupra puterii spirituale, unicității și specificității poporului african. În viziunea lui, nefericirea, sărăcia și opresiunea reprezintă elemente specifice ce constituie cadrul istoric în care africanii se disting printr-o conștiință și o memorie remarcabile. Conștiința amintită de autor în cartea lui este o conștiință umană care a luat ființă în urma unei lungi serii de nedreptăți comise în numele superiorității rasiale. Memoria la care autorul face referire este o condiție sine qua non a identității sociale și culturale africane. În plus, ea funcționează ca un garant al

⁷ Bayo Oyeade, apud. Antonia Darder, *Culture and Difference: Critical Perspectives on the Bicultural Experience in the United States*, Bergin&Garvey, Westport, CT, 1995, p. 22

moștenirii africane, în special datorită caracterului predominant oral al culturii africane care trebuie conservat printr-o puternică memorie colectivă.

Richard Wright pare foarte atras de ideea de a pune semnul egalității între cultura africană și cultura proprietarilor de sclavi. În acest fel autorul respinge conceptul de inferioritate al rasei africane, formulând o acuzație subtilă la adresa occidentalilor care, prin invazia lor, au pus capăt civilizației africane sau, mai bine spus, au deviat destinul poporului african de la cursul lui firesc către progres și prosperitate.

Un alt aspect important care ar trebui menționat aici este faptul că în viziunea autorului biserica negrilor reprezintă un adevărat promotor al valorilor africane care se află în centrul vieții lor sociale oferindu-le șansa de a fi angrenați în diverse activități. În același timp, biserica este locul în care au fost lansate primele lor ziare și reviste. Astfel biserica devine o instituție emblematică pentru lupta afro-americanilor pentru dreptate socială, reprezentând o sursă perpetuă de comuniune și regenerare spirituală ce se dovedește a fi extrem de benefică membrilor ei, în special din cauza confruntării lor zilnice cu ura și tensiunea rasială.

În ceea ce privește relația lui Richard Wright cu sistemul de referință afrocentric, putem spune că autorul este incapabil să îl adopte și acest fapt devine evident în timpul contactului lui cu realitatea africană. Mai concret, în prima lui carte de călătorii, *Black Power: A Record of Reactions in a Land of Pathos* (1954) autorul pomește într-o călătorie impresionantă către sine în care descendența lui africană funcționează ca un ghid prețios pe un teritoriu ancestral, necunoscut lui, care îi aprinde imaginația și îi umple inima de dorința subtilă de a-și cunoaște originile. După cum sugerează titlul cărții, autorul se concentrează pe reacțiile și emoțiile pe care i le produce călătoria lui pe Coasta de Aur (Ghana) în vara anului 1953, cu patru ani înainte ca această țară să își cucerească independența.

Incapacitatea autorului de a adopta sistemul afrocentric de referință și de a percepe realitatea din jurul lui din perspectiva unui african nativ, provine din faptul că este un afro-american născut în Mississippi și educat în limitele paradigmei culturale impuse de către societatea americană opresivă și dominantă. Cu alte cuvinte, Richard Wright nu este familiarizat câtuși de puțin cu cultura tribală ori cu semnificațiile culturale ale ritualurilor și practicilor magice africane.

Dimpotrivă, identitatea lui rasială este construită din perspectiva dimensiunilor sociale, politice, istorice și culturale ale societății americane. Prin urmare, faptul că toate aceste lucruri- credința africanilor nativi în animale magice, în puterea sacrificiului uman sau în originea punitivă a sclaviei – îi par stranii autorului are o singură explicație: el nu împărtășește valorile culturale ale africanilor întrucât nu este descendentul tradiției africane autentice, ci produsul cultural al societății americane.

Cu toate acestea, oricât de bizare, absurde sau chiar iraționale îi par autorului practicile și ritualurile africane, obiectivitatea reprezintă o constantă a atitudinii lui culturale, chiar dacă uneori e marcată de ușoare accente de firească mirare ori curiozitate.

Totuși, se poate afirma că între autor și continentul african există o legătură emoțională creată ca urmare a originii comune, a posedării aceleiași moșteniri culturale precum și a acelorași idealuri, fapt ce îl determină pe Richard Wright să se simtă integrat în spiritualitatea africană. În plus, inima lui bate ca inima oricărui alt african și acest lucru reprezintă o incontestabilă dovadă a unității emoționale, a răspunsurilor și reacțiilor egal împărtășite de toți semenii lui. Mai trebuie menționat faptul că această operă de non-ficțiune a lui Richard Wright a avut un impact neașteptat de puternic asupra africanilor – titlul volumului a devenit slogan politic ce a dat naștere unei mișcări social politice ce a atins apogeul la sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970 și viza în mod direct apărarea drepturilor și intereselor cetățenilor de origine africană.

În Capitolul 4 – *Problematica autoreprezentării negrilor în opera de ficțiune a lui Richard Wright* -am abordat opera de ficțiune a lui Richard Wright cu intenția de a explora conceptul de eu, precum și conceptele de autoreprezentare și de reprezentare socială din epoca modernă, analizate și contextualizate sub numeroase aspecte teoretice elaborate de Phillipe Lacoue Labarthes sau Lewin, Vigotsky și Allport.

Pomind de la ideea unanim acceptată în cercul criticilor postmoderniști conform căreia teoriile autoreprezentării sunt strâns legate de criteriul subiectivității precum și de la ideea că ele se bazează pe prezentarea subiectului cu o funcție dublă: subiectul ca eu și subiectul ca obiect al experienței, am evidențiat faptul că procesul de autoreprezentare al negrilor în societatea rasistă descrisă de Richard Wright în opera sa de ficțiune ca și în volumul autobiografic, *Black Boy* este unul fals. Pe scurt, protagoniștii de culoare sunt lipsiți în mod deliberat de mijloacele de autoreprezentare: acțiune, comunicare, interacțiune umană.

După cum am specificat în Capitolul 1, nu există comunicare eficientă între afro-americani și albi. Dialogul dintre ei este stabilit în conformitate cu relația de dominare-subordonare ca și în funcție de legile segregacioniste ale societății americane din secolul XX. În consecință, dialogul interetnic se limitează la o serie de acte de vorbire care constau în a da ordine sau a pune întrebări la care afro-americanii sunt obligați să răspundă prompt în timp ce adoptă în mod invariabil o atitudine umilă.

Conform teoriei auto-reprezentării elaborată de Gary Gregg și care cultivă modelul structurii de suprafață și a structurii de adâncime⁸, putem afirma că negrii sunt reprezentați numai la nivelul structurii de suprafață în special din cauza segregării rasiale și în general a rasismului albilor.

În *The Long Dream*, personajul principal, Tyree Tucker, este un prosper om de afaceri care își datorează averea și puterea colaborării cu polițiștii și politicienii albi corupți. Deși se pare că la suprafață acesta își ține afacerea sub control, la nivelul structurii de adâncime autoritățile americane sunt cele care îi dau lui Tyree Tucker aprobarea să își dezvolte propria afacere. Prin urmare, puterea și bogăția sunt lucruri iluzorii care depind de interesul și de bunul plac al albilor. În plus, trebuie menționat faptul că americanii albi nu văd cu ochi buni un afro-american cu aspirații către egalitate socială și care pe deasupra este și om de afaceri.

În privința relațiilor sale cu albi, Tyree Tucker nu devine o victimă a propriilor iluzii, ci este conștient de faptul că americanii albi nu recunosc valoarea umană a negrilor: “White people lived with niggers, shared with them, worked with them, but owned them no human recognition.”⁹

dar îi folosesc ca forță ieftină de muncă. Drept urmare, el este lipsit de mijloacele de autoreprezentare ca de altfel toți protagoniștii afro-americani din opera de ficțiune a lui Richard Wright, devenind astfel o unealtă pe care albi o folosesc spre propriul lor beneficiu. Această convingere personală este transmisă fiului, Fishbelly de către Tyree Tucker pe un ton de amărăciune iremediabilă: “A black man’s a dream, son, a dream that can’t come true”¹⁰

⁸ Gary S. Gregg, *Self-Representation: Life Narratives Studies in Identity and Ideology*, Greenwood Press, New York, 1991, p. 178

⁹ Richard Wright, *The Long Dream*, Northeastern University Press, Boston, 2000, p.253

¹⁰ Ibid., p.79

Este evident faptul că, deși situația socială și financiară a lui Tyree Tucker este superioară situației protagoniștilor afro-americani din restul operei lui Richard Wright, atât viața cât și afacerile sale sunt supuse controlului și dominației albilor. Așadar, el știe că își poate administra afacerea atâta timp cât îi permit autoritățile americane. O dovadă incontestabilă în acest sens o reprezintă faptul că, în final albii îl asasinează de teamă ca acesta să nu le dea corupția în vileag. Fiul acestuia, Fishbelly, ar fi fost și el ucis de rasiștii albi dacă nu ar fi emigrat în Franța. Într-un fel, amărăciunea cuprinsă în cuvintele lui Tyree cu privire la visul negrilor ce nu se poate împlini, este de fapt amărăciunea autorului însuși cauzată de faptul că în țara albilor, un negru nu valorează mai mult decât un obiect oarecare.

Investigația noastră literară continuă cu analiza modului de autoreprezentare a afro-americanilor, iar concluzia noastră este că rasismul albilor îi împiedică pe aceștia să se reprezinte la nivel social. În plus, negrii din opera de ficțiune a lui Richard Wright sunt obligați să disimuleze și să mimeze ignoranța, umilința și supunerea ca o recunoaștere a puterii albilor. Aceste lucruri au drept consecință apariția unui eu fals și a unei crize de identitate, situație tipică indivizilor oprimați.

Ulterior am prezentat teoria autoreprezentării elaborată de Lewin, Vygotsky și Allport conform căreia un fenomen fenotipic apare ca rezultat al interacțiunii dintre genotipul uman și mediul social și cultural în care individul trăiește și am tras concluzia că în opera de ficțiune a lui Richard Wright albii se reprezintă prin gândurile, mentalitatea și comportamentul lor în interacțiunea socială atât cu membrii propriei comunități etnice cât și cu membrii comunității afro-americane. Prin urmare ei produc „multiple phenotypic phenomena from a genotypic one”¹¹ în timp ce negrii produc “a single phenotypic phenomenon from multiple genotypic ones”¹² întrucât manifestările lor sociale sunt limitate la un singur tip de comportament, cel dictat de viața trăită în supunere și opresiune.

În analiza romanelor și nuvelor lui Richard Wright am abordat de asemenea conceptul de eu. În acest moment al analizei noastre, ne-am văzut obligați să reluăm definiția pe care William James, Erik Erikson și George Herbert Mead au dat-o conceptului de eu, demonstrând că el a dobândit niște trăsături specifice. Așadar, acești oameni de știință definesc eul ca o îmbinare a eului pur – partea constantă a psihicului uman – cu un eu

¹¹ Gary S. Gregg , op. cit., p. 179

¹² Ibid.

empiric a cărui consistență este dată de eul material, social și de cel spiritual. James Côté și Charles Levine confirmă de asemenea ideea că eul sau identitatea eului reprezintă partea constantă a psihicului uman datorită căruia individul are un profund simț al coerenței și continuității în timp. Drama individului de culoare constă în faptul că eul său este supus în permanență ostilității albilor și acest fapt duce la apariția unui eu scindat sau dizarmonic.

Astfel se poate trage concluzia că în opera de ficțiune a lui Richard Wright eul scindat este tipic pentru personajele de culoare. Acest fapt este consecința previzibilă a unui permanent proces de disimulare pe care afro-americanii sunt nevoiți să și-l asume în timp ce interacționează cu albi. Nefiindu-le permis ca, din cauza opresiunii albilor, să își exprime eul autentic, sau eul pur dacă este să folosim termenul lui James, negrii trec printr-un proces de alienare și devin alienați nu numai în raport cu ei înșiși, ci și în raport cu propria lor familie.

În această situație este evident faptul că disimularea acționează împotriva naturii umane și, în același timp, exercită o reală amenințare asupra autenticității caracterului afro-americanilor. De fapt, concepte cum ar fi stima de sine, autenticitatea sinelui sau valoarea sinelui nu sunt caracteristice pentru personajele de culoare din opera de ficțiune a lui Richard Wright. Dimpotrivă, membrii clasei dominante fac tot posibilul pentru a întări neîncrederea negrilor în propria lor valoare folosind practici discriminatorii, oferindu-le slujbe neînsemnate și menținându-i în poziții sociale periferice. În plus, se poate spune că afro-americanii nu sunt conștienți de propriile lor calități din cauza faptului că principiul inferiorității rasiale este impregnat în conștiința lor încă de la naștere. Acest fapt are drept consecințe vulnerabilitatea și lipsa de autonomie a eului individului de culoare. Nefiind capabil să se bucure de libertatea unei societăți democratice, acesta nu își poate reconfigura integritatea spirituală și depinde de alții pentru integrarea socială. În enunțarea acestor idei, am avut în vedere teoria lui Erikson cu privire la autonomia eului uman. Trebuie menționat însă faptul că, în timp ce această teorie este funcțională într-o societate democratică, în societatea rasistă descrisă de Richard Wright în opera sa de ficțiune, teoria lui Erikson își dovedește inutilitatea din cauza rasismului albilor și a faptului implicit că afro-americanii sunt extrem de limitați în acțiunile lor sociale. Așadar este binecunoscut faptul că ei sunt supuși influenței negative a societății americane dar, contrar teoriei lui Erikson, sistemul de segregare rasială impus prin lege în America în secolul XIX nu le permite acestora să își exercite influența în niciun fel asupra americanilor albi.

Revenind la tema disimulării, trebuie menționat faptul că afro-americanii sunt obligați să adopte un cod comportamental imuabil bazat pe disimulare, obediență și umilință, deși, din punct de vedere genetic, ei posedă o multitudine de calități morale și intelectuale pentru a reuși în viață. Respectarea acestui cod este esențială pentru supraviețuirea lor în contextul societății americane din prima jumătate a secolului XX, deoarece îi protejează împotriva violenței albilor. Dar nu toți protagoniștii din opera de ficțiune a lui Richard Wright respectă acest cod. Există un moment în care frustrările, nemulțumirile sociale și tensiunea rasială devin de nesuportat și atunci ei încalcă acest cod comportamental și comit crime, cum este cazul lui Bigger Thomas din *Native Son*, Cross Damon din *The Outsider*, Mann and Silas din *Uncle Tom's Children*, Saul Sanders din *The Man Who Killed a Shadow* sau Johnny Gibbs din *Rite of Passage* iar procesul lor de autoreprezentare și așa problematic, se transformă într-un proces de auto-distrugere, toți criminalii afro-americani fiind uciși de albi.

În *Black Boy*, protagonistul copil crede sincer în valoarea lui umană. Cu toate acestea, el este convins că nu poate răzbi în societatea americană în care s-a născut decât prin comiterea de fapte anti-sociale. Rasismul albilor care se manifestă prin violență, discriminare și segregare îl duce la disperare. Astfel oricât ar fi el de inteligent, amabil și bine intenționat, în final ajunge să arate lumii o latură respingătoare a caracterului său, dând naștere unui singur fenomen fenotipic dintr-un fenomen genotipic multiplu.

În mod semnificativ, protagoniștii afro-americani din opera lui Richard Wright nu pot depăși limitările propriei rase, chiar dacă încearcă să facă schimbări în viața lor cu scopul de a o îmbunătăți, cum este cazul lui Cross Damon din *The Outsider* care este declarat mort de către autorități ca urmare a unui accident de metrou din Chicago și care își schimbă identitatea socială luând numele unei persoane decedate –Lionel Lane sau cazul lui Johnny Gibbs din *Rite of Passage* care își abandonează familia adoptivă și fuge pe străzi în semn de revoltă față de legile nedrepte ale albilor.

Revenind la Cross Damon, putem spune că protagonistul de culoare vede în moartea lui simbolică o poartă către o nouă viață pe care doar el însuși să o poată controla, dar curând realizează că, deși și-a schimbat identitatea socială, a rămas același individ de culoare care trebuie să facă față rasismului și opresiunii rasiale în fiecare zi.

Revoltat de această stare de lucruri existentă în societatea americană, Cross Damon comite o serie de patru crime. A ucide devine o acțiune tipică prin care el se poate reprezenta la nivel social, prin urmare el ucide pentru a se simți liber, pentru a-și exprima voința.

De asemenea, se poate argumenta faptul că opera de ficțiune a lui Richard Wright reprezintă o explorare a conceptului de comportament infracțional ce se manifestă ca răspuns la rasismul albilor și care este ilustrat de personaje memorabile precum Bigger Thomas din *Native Son*, Cross Damon din *The Outsider*, Saul Sanders din *The Man Who Killed a Shadow (Eight Men)*, Johnny Gibbs din *Rite of Passage*, Big Boy, Mann, Silas and Sue din *Uncle Tom's Children*.

Un alt concept fundamental asupra căruia ne-am focalizat atenția este acela de eu multiplu. Deși în opera de ficțiune a lui Richard Wright expunerea afro-americanilor la interacțiunea socială este strict limitată de relația de subordonare față de albi, ei sunt totuși capabili să dezvolte o gamă largă de „euri multiple” („multiple selves”) care compun „eul general” („the overall self”). În această privință este cu adevărat interesant cazul personajelor de culoare în care două euri extreme pot coexista între granițele „eului general”. Cel mai relevant exemplu în acest sens este reprezentat de Bigger Thomas din *Native Son* care nu este numai un criminal, ci și fiul mult iubit al mamei sale care se străduie din răspuțeri să își salveze fiul de la pedeapsa capitală. Un alt caz interesant este cel al lui Cross Damon din *The Outsider* al cărui eu capătă fațete multiple în relația cu diverse persoane din două locații diferite - Chicago și New York .

Reprezentările sociale constituie un alt concept important asupra căruia ne-am focalizat atenția și am descoperit că opera de ficțiune a lui Richard Wright oferă numeroase ilustrări ale acestui concept. Prelucrând principiile, ideile și credințele oamenilor, reprezentările sociale constituie instrumente imateriale care modelează gândirea oamenilor. Prin urmare, putem afirma că atât gândirea negrilor cât și a albilor este reconfigurată în conformitate cu reprezentările sociale pe care ei le au despre ei înșiși și despre alții. În plus, reprezentările sociale nu sunt numai produse ale activității mentale ale protagoniștilor, ci și produse ale experienței lor rasiale care stau la baza moștenirii lor rasiale și care sunt moștenite din generație în generație, în special în cazul negrilor.

Pentru a trage o concluzie, putem afirma că în opera de ficțiune a lui Richard Wright mintea americanului alb a fost programată, într-o măsură destul de mare, nu numai să

producă stereotipuri rasiale, dar a fost de asemenea stimulată să producă o mentalitate rasială puternică căreia îi sunt tributari majoritatea albilor. Acesta este motivul pentru care în romanele și nuvelele lui Richard Wright afro-americanii sunt inevitabili considerați a fi autorii de facto ai tuturor faptelor anti-sociale precum și posesorii unui tipic comportament infracțional.

În ceea ce-i privește pe afro-americani, trebuie menționat faptul că reprezentările lor sociale nu pot fi făcute publice, dar ele au un rol major în consolidarea identității lor culturale. În plus, ele le asigură negrilor un tip de protecție socială în sensul că îi ajută pe afro-americani să nu devină victime ale violenței albilor cum este cazul protagonistului copil din *Black Boy* sau *The Ethics of Living Jim Crow*.

Un exemplu relevant despre felul în care personajele lui Richard Wright fac uz de reprezentările sociale pentru a se orienta în viață și pentru a obține ceea ce doresc poate fi întâlnit în *Black Boy*. Luând în considerare disprețul albilor față de rasa africană și ținând cont de faptul că negrii nu au acces la bibliotecile publice, protagonistul de culoare apelează la o stratagemă în așa fel încât să poată citi cartea pe care o dorea. Prin urmare, el scrie un bilet bibliotecarului în numele patronului său, adoptând în același timp atât identitatea socială a angajatorului alb, cât și reprezentările sociale ale albilor pe care le folosește în favoarea sa. Pentru ca mesajul să fie credibil, protagonistul alege cuvântul “nigger” pe care albi îl folosesc în mod curent cu referire la afro-americani. Deși semnificația acestui cuvânt este cunoscută de către toți afro-americanii, ea este activată numai de către americanii albi care cultivă o vădită atitudine disprețuitoare față de afro-americani și ale căror acțiuni capătă o orientare rasială. Cu alte cuvinte, protagonistul de culoare din *Black Boy* știe că, folosind acest cuvânt, el crește autenticitatea mesajului și are șanse mari să obțină cartea pe care o dorește, ceea ce se și întâmplă în final. În mod remarcabil, el reușește să transforme un termen ofensator într-unul profitabil și, în același timp, să schimbe o situație dezavantajoasă – aceea a unui negru sărac și lipsit de drepturi civile, într-una avantajoasă.

În legătură cu afro-americanii, trebuie evidențiat faptul că toate reprezentările lor sociale sunt profund imprimate în mentalul colectiv și că imaginea americanului alb este una negativă. Drept consecință, personajele de culoare din opera lui Richard Wright îi percep pe albi ca pe proprii dușmani, opresori și potențiali agresori care le inspiră frică și ură. În plus, o serie de reprezentări sociale sunt moștenite în cazul negrilor de la membrii mai în vârstă ai

familiei lor, cum este cazul lui Fishbelly din *The Long Dream* care îi datorează tatălui său tot ce știe despre albi precum și despre felul în care trebuie să se poarte cu aceștia.

În ceea ce-i privește pe americanii albi, puțini fac excepție de la regulă. Este vorba de câteva perechi de albi și negri din romanele lui Richard Wright: Bigger Thomas și Boris Max din *Native Son*, Fishbelly și McWilliams din *The Long Dream* și Cross Damon și Ely Houston din *The Outsider*. Americanii albi din aceste perechi nu sunt percepuți ca opresori, ci ca persoane umane de rase diferite cu care se poate discuta despre partea dură a vieții, care au o profundă înțelegere a felului în care se desfășoară lucrurile într-o societate rasistă. Niciunul dintre aceste personaje nu îi tratează pe afro-americanii cu care ei interacționează cu binecunoscuta aroganță a albilor. Dimpotrivă, în relația cu afro-americanii care constituie obiectul unei anchete polițienești – Cross Damon și Fishbelly sau cu Bigger Thomas care constituie obiectul apărării, toți scot la iveală partea umană din ei, motiv pentru care Bigger îi mărturisește avocatului său, Boris Max surprinderea sa referitor la faptul că a fost tratat ca un om obișnuit și nu ca un criminal: “You knew I was a murderer two times over, but you treated me like a man.”¹³

Spre deosebire de restul personajelor albe din opera lui Richard Wright, acestea se focalizează pe elementele de intelectualitate și spiritualitate care îi unesc pe albi și negri și nu pe elementele de rasă și etnie care îi diferențiază.

În mod evident, albi care constituie excepții de la regulă sunt capabili să înțeleagă că “eul pur” – partea constantă a psihicului uman nu e nici alb nici negru, ci este pur și simplu uman. În finalul romanului *The Outsider*, după o lungă perioadă de investigații și conversații cu Cross Damon, Ely Houston își dă seama că suferința umană nu are culoare, că un individ alb poate fi un *outsider* în aceeași măsură în care este și un individ de culoare. Așadar, având în vedere handicapul fizic care îl scoate din rândul oamenilor normali, precum și suferințele sale personale, Ely Houston îi mărturisește lui Cross Damon că într-un fel este fratele lui: “I’m close enough to you, being a hunchback, being an outsider, to know how some of your feelings and thought processes must go. In a sense, I’m your brother.”¹⁴

În cele din urmă, discursul nostru critic s-a concentrat pe imaginea lui Bigger Thomas, un personaj emblematic în opera de ficțiune a lui Richard Wright. Întrucât toate personajele de

¹³ Richard Wright, *Native Son*, Vintage Books, London, 2000, p.448

¹⁴ Richard Wright, *The Outsider*, Harper Collins Publishers, New York, 2008, p. 562

culoare din opera scriitorului afro-american se identifică cu Bigger Thomas, inclusiv autorul, se poate spune pe bună dreptate că acesta este simbolul experienței rasiale a negrilor, precum și întruchiparea ideii de opresiune rasială. Mai mult decât atât, Bigger Thomas reprezintă ilustrarea perenă a devastatoarelor efecte pe care rasismul albilor l-a avut asupra negrilor și care vor rămâne întipărite în memoria colectivă a afro-americanilor.

Capitolul 4 se încheie cu menționarea impactului pe care romanul *Native Son* l-a avut asupra scriitorilor africani ce și-au publicat opera după anul 1940. În acest sens, critica literară a identificat influența acestui roman în operele scriitorilor africani de limbă engleză cum ar fi Peter Abrahams, Chinua Achebe, Camara Laye, Alan Paton and Amos Tutuola.¹⁵ Fiecare dintre acești scriitori a ilustrat în felul său specific numeroase aspecte rasiale din viața negrilor oprimați din sudul Africii. În plus, merită menționat faptul că *Native Son* a reprezentat o carte revoluționară pentru studenții care au studiat literatura post-colonială în statele africane, motiv pentru care a fost interzis de guvernele apartheid din Africa de Sud.¹⁶ Acest fapt este de asemenea relevant pentru impactul pe care opera lui Richard Wright l-a avut asupra vieții sociale și politice a statelor africane începând cu a doua jumătate a secolului XX. Romanul *Native Son* a avut de asemenea o mare influență asupra lui George Lamming, scriitor de origine mixtă – africană și engleză, care a dedicat memoriei lui Richard Wright romanul său istoric despre sclavie, *Natives of my Person* (1972).

În viziunea lui Andrew Warnes' view, Richard Wright constituie "key to Black Atlantic culture"¹⁷ iar importanța celei mai elogiata opere ale sale, *Native Son*, depășește granițele tărâmului literar, având profunde implicații politice în lupta anti-rasială la nivel global.

În concluzie, se poate afirma că, într-o societate multiculturală și multiethnică în care confruntările democratice sunt parte a dinamii lumii contemporane, opera lui Richard Wright contribuie, în contextul ei specific, la restaurarea ființei umane precum și la crearea unei lumi noi în care rasa și opresiunea rasială să nu mai constituie un motiv de dezbată sau de război civil pentru nimeni.

¹⁵ Fritz H. Panker, *Laye, Lamming and Wright: Mother and Son*, Heinemann, London, 1984, p. 19-33

¹⁶ Charles Larson, *The Ordeal of the African Writer*, Zed, London and New York, 2001, p.124

¹⁷ Andrew Warnes, op. cit., p.69-70

A. Primary Bibliography

- Wright, Richard, *Native Son*, Vintage Books, London, 2000
- Wright, Richard, *Black Boy (American Hunger)*, Vintage Books, London, 2000
- Wright, Richard, *The Outsider*, Harper Collins Publishers, New York, 2008
- Wright, Richard, *The Long Dream*, Northeastern University Press, Boston, 2000
- Wright, Richard, *Uncle Tom's Children*, Harper Collins Publishers, New York, 2008
- Wright, Richard, *Rite of Passage*, Harper Trophy, New York, 1994
- Wright, Richard, *White Man, Listen!*, Harper Collins Publishers, New York, 1995
- Wright, Richard, *Black Power – Three Books from Exile: Black Power, The Color Curtain and White Man, Listen!* Harper Collins Publishers, New York, 1994
- Wright, Richard, *12 Million Black Voices*, Thunder's Mouth Press, New York, 2002
- Wright, Richard, *Eight Men*, Harper Collins Publishers, New York, 2008
- Wright, Richard, *Lawd Today*, Northeastern University Press, Boston, 1993

B. General Bibliography

- Allensworth, Ramsey E., *A Study of Social Change*. Ph.D., University of California, Berkeley, 1977
- Andrews, William L. and Taylor, Douglas, *Richard Wright's Black Boy (American Hunger)*, Oxford University Press, New York, 2003
- Asante, Molefi Kete and Asante, Kariamu Welsh, *African Culture: The Rhythms of Unity*, Greenwood Press, Westport, CT, 1985
- Asante, Kariamu Welsh, *The African Aesthetic: Keeper of the Traditions*, Praeger, Westport, CT, 1994
- Auerbach, John S., Kenneth N. Levy and Carrie E. Schaffer, eds. *Relatedness, Self-Definition, and Mental Representation: Essays in Honor of Sidney J. Blatt*. New York: Brunner Routledge, 2004
- Babbitt, Susan E. and Campbell, Sue eds. *Racism and Philosophy*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1999
- Bell, Bernard W., *The Afro-American Novel and Its Tradition*, University of Massachusetts Press, Amherst, MA., 1989
- Berghe, Pierre L. Van Den, *Race and Racism: A Comparative Perspective*, John Wiley & Sons, New York, 1967
- Bhui, Kamaldeep, *Racism and Mental Health: Prejudice and Suffering*, Jessica Kinsly, London, 2002
- Bloom, Harold, *Richard Wright's Native Son*, Chelsea House Publishers, 1988
- Boyd, Herb, *Race and Resistance*, South End Press, Cambridge Massachusetts, 2002
- Brignano, Carl Russel, *Richard Wright: An Introduction to the Man and his Works*, University of Pittsburgh Press, 1970
- Brogan, Hugh, *The Penguin History of the United States of America*, Penguin, London, 1985

- Brewer, Marilyn B., *Intergroup Relations*, Open University Press, Philadelphia, 2003
- Eakin, Paul John, *Fictions in Autobiography: Studies in the Art of Self Inventions*, Princeton University, Princeton , NJ, 1988
- Elliot, Robert C., *The Literary Persona*, University of Chicago, Chicago and London, 1982
- Estes, Steve, *I Am a Man! Race, Manhood and the Civil Rights Movement*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, NC, 2005
- Eyerman, Ron, *Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity* Cambridge University Press, Cambridge, England, 2001
- Fabre, Geneviève and O'Meally, Robert, *History and Memory in African-American Culture*, Oxford University Press, New York, 1994
- Fabre, Michel, *The World of Richard Wright*. Jackson, MS: University Press of Mississippi, 1985
- Fabre, Michel, *Richard Wright: Books and Writers*, University Press of Mississippi, 1990
- Favor, Martin J., *Authentic Blackness: The Folk in the New Negro Renaissance*, Duke University Press, Durham, NC., 1992
- Feagin, Joe R., *Racist America: Roots, Current Realities, and Future Reparations*, Routledge, New York, 2001
- Feagin, Joe R., Sikes, Melvin P. *Living with Racism: The Black Middle-Class Experience*, Beacon Press, Boston, 1994
- Feagin, Joe R. and Vera, Hernán, *White Racism: the Basics*, Routledge, New York, 2001
- Felgar, Robert, *A Student Companion to Richard Wright*, Greenwood Press, Westport CT, 2000
- Ferrarotti, Franco, *The Temptation to Forget: Racism, Anti-Semitism, Neo-Nazism*, Greenwood Press, Westport CT, 1994
- Freeman, Kassie, *African American Culture and Heritage in Higher Education Research and Practice*, Praeger Publishers, Westport, CT., 1998
- Foreman, Christopher H., ed. *The African-American Predicament*. Washington, DC:

- Brookings Institution Press, 1999
- Fredrickson, George, *Racism- A Short History*, Princeton University Press, Princeton, 2002
- Freundlieb, Dieter, Hudson, Wayne, Rundell John, *The Critical Theory after Habermas: Encounters and Departures*, Leiden, Netherlands, 2004
- Gaines, K. Kevin, *Uplifting the Race: Black Leadership, Politics, and Culture in the Twentieth Century*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, NC, 1996
- Gates, Henry Louis Jr., *The Signifying Monkey: A Theory of African-American Literary Criticism*, Oxford University Press, New York, 1989
- Gayle, Addison, *Richard Wright: Ordeal of a Native Son*, Anchor Press/ Doubleday Garden City, New York, 1980
- Ghita, Catalin, *Revealer of the Fourfold Secret: William Blake's Theory and Practice of Vision*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008
- Ginsberg, Elaine K., *Passing and the Fiction of Identity*, Duke University Press, Durham, NC, 1996
- Gordon, Dexter B., *Rhetoric, Ideology, and Nineteenth-Century Black Nationalism*, Southern Illinois University Press, Carbondale, IL, 2003
- Gordon, U. Jacob, *Black Leadership for Social Change*, Greenwood Press, Westport, CT, 2000
- Gosset, Thomas, *Race: The History of an Idea in America*, Oxford University Press, New York, 1997
- Gournardoo, Jean-François, *The Racial Problem in the Works of Richard Wright and James Baldwin*, Greenwood Press, Westport, CT., 1992
- Gregg, Gary S, *Self-Representation: Life Narrative Studies in Identity and Ideology*. New York: Greenwood Press, 1991
- Grillo, R.D., *Pluralism and the Politics of Difference: State, Culture and Ethnicity in Comparative Perspective*, Clarendon Press, Oxford, 1988
- Hall, James C., *Mercy, Mercy Me: African-American Culture and the American Sixties*, Oxford University Press, New York, 2001
- Harry Ashmore S., *Civil Rights and Wrongs: A Memoir of Race and Politics, 1944-1994*.

- Pantheon, New York, 1994
- Sue, Derald Wing, *Overcoming Our Racism: The Journey to Liberation*, Jossey-Bass, San Francisco, 2003
- Taylor, Donald M., *The Quest for Identity: From Minority Group to Generation Xers*, Praeger, Westport CT, 2002
- Taylor, Gary and Spencer, Steve. *Social Identities: Multidisciplinary Approaches*, Routledge, New York, 2004
- Thomas, David Hurst, *Skull Wars: Kennewick Man, Archaeology and the Battle for Native American Identity*, Basic Books, New York, 2000
- Thompson, Chalmer E. and Carter, Robert T, *Racial Identity Theory: Application to Individual, Group and Organizational Interventions*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, 1997
- Toll, William, *The Resurgence of Race: Black Social Theory from Reconstruction to the Pan-African Conferences*, Temple University Press, Philadelphia, 1979
- Tuch, Steven A. and Martin, Jack K, *Racial Attitudes in the 1990s: Continuity and Change*, Praeger Publishers, Westport, CT., 1997
- Tushnet, V. Mark, *Making Civil Rights Law: Thurgood Marshall and the Supreme Court, 1936-1961*, Oxford University Press, New York, 1994
- Tushnet, V. Mark, *The NAACP's Legal Strategy against Segregated Education, 1925-1950*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1987
- Vaughan, Alden T., *Roots of American Racism: Essays on the Colonial Experience*, Oxford, University Press, New York, 1995
- Verkuyten, Maykel, *The Social Psychology of Ethnic Identity*, Psychology Press, Hove, England, 2005
- Walker, Clarence, *We Can't Go Home Again: An Argument about Afrocentrism*, Oxford University Press, New York, 2001
- Walker, Fred, *Ethnicity, Pluralism and Race: Race Relations Theory in America before Myrdal*, Greenwood Press, New York, 1983
- Walker, Margaret, *Richard Wright: Demonic Genius: A Critical Look at his Work*, Warner Communication Company, USA, 1988
- Warners, Andrew, *Richard Wright's Native Son*, Routledge Guide to Literature, USA

and Canada, 2007

Webb, Constance, *The Biography of a Major Figure in American Literature*, G.P. Putnam's Son, New York, 1968

Weinberg, Meyer, *Racism in Contemporary America*, Greenwood Press, Westport, CT., 1996

Weis, M. Lynn, *Gertrude Stein and Richard Wright: The Poetics and Politics of Modernism*, University Press of Mississippi, 1998

Weisbrot, Robert, *Freedom Bond: A History of America's Civil Rights Movement*, W.W.W. Norton, New York, 1990

West, Cornel, *Race Matters*, Beacon Press, Boston, 1993

Westra, Laura and Wenz, Peter S, *Faces of Environmental Racism: Confronting Issues of Global Justice*, Rowman&Littlefield, 1995

Weyl, Nathaniel, *The Negro in American Civilization*, Public Affairs Press, Washington, D.C., 1960

Wilson, Kathryn Sondra, *In Search of Democracy: The NAACP Writings of James Weldon Johnson, Walter White, and Roy Wilkins (1920-1977)*, Oxford University Press, New York, 1999

Wintle, Michael, *Image into Identity: Constructing and Assigning Identity in a Culture of Modernity*, Rodopi, Amsterdam, 2006

Wintz, Cary D, *Black Culture and the Harlem Renaissance*, 1st ed. Houston, TX: Rice University Press, 1988

Woodward, Kath, *Questioning Identity: Gender, Class, Ethnicity*, Routledge, London, 2004

Wright, W. D., *Black History and Black Identity: A Call for a New Historiography*, Praeger Publishers, Westport CT, 2002